

Partners in Zimbabwe vragen: “Laat ons niet in de steek!”

In juli 2002 bezocht ik voor het NiZA Media Programma diverse partners in Zimbabwe. De vrijheid van meningsuiting ligt zwaar onder vuur. Tijdens mijn verblijf werd de laatste Britse journalist die nog in Zimbabwe werkte uitgewezen. De overheid doet er alles aan om voor de buitenwacht te verbergen hoe hard zij ingrijpt tegen haar eigen bevolking om aan de macht te blijven. Alle perskaarten van journalisten zullen worden ingetrokken. Journalisten die een nieuwe kaart aanvragen worden eerst gescreend. Op deze manier probeert de overheid de pers volledig in haar greep te krijgen. De televisie en radio zijn al volledig onder controle van de overheid. Sara Chiumbu, directeur van MISA (Media Institute for Southern Africa), zegt dat “de overheid alle informatie over de verkiezingen wil verbergen”.

Het verzet tegen de machthebbers groeit, de bevolking heeft meer dan genoeg van de leiders van ZANU die het land in een zware crisis hebben geworpen. Openlijk praat men er over dat het de hoogste tijd is dat Mugabe opstapt. Bij de presidentsverkiezingen van april volgend jaar kan de bevolking zich hierover uitspreken. Het Zimbabwe Election Support Network (ZESN) verenigt een breed scala aan particuliere organisaties. Onder de 36 leden bevinden zich mensenrechtenorganisaties, de ZCTU vakbeweging, vrouwenorganisaties, onafhankelijke media, ontwikkelingsorganisaties, kerkelijke instellingen en studenten bonden. ZESN is actief rond het waarnemen van het verloop van verkiezingen en het geven van voorlichting aan kiezers. Rindai Chipfunde, de nationale coördinator van ZESN, zegt dat voorlichting aan kiezers hard nodig is. “De Zimbabweaanse wet op verkiezingen is complex en geeft het regime ruimte voor manipulatie van het verloop van verkiezingen. Bijvoorbeeld de procedures voor verkiezingen van het parlement en de president verschillen. Veel mensen zijn niet op de hoogte van deze verschillen niet waardoor veel stemmen verloren gaan.”

Om de aandacht van de binnenlandse kritiek af te leiden krijgt het buitenland ook hier een veeg uit de pan. De minister van Informatie, Jonathan Moyo, kondigde in juni een verbod aan op buitenlandse financiële steun voor voorlichting aan kiezers bij de komende de presidentsverkiezing. Hij zei: “Wij zijn bezorgd over het feit dat er organisaties zijn, die door donoren zijn opgericht, hun fondsen krijgen van donoren, aangestuurd worden door donoren, en die ons constitutionele proces vervuilen. Zij claimen dat zij voorlichting geven aan kiezers, terwijl zij niet alleen onjuiste informatie verspreiden, maar ook buitenlandse belangen vertegenwoordigen.” Kortom, volgens hem worden de bevolking en haar organisaties door het buitenland opgehitst. Het buitenland en de vreemdelingen worden als zondebok aangewezen voor het ontstaan van de interne oppositie. Een stereotype reactie van regimes die tegen de wil van de bevolking hun macht blijven uitoefenen.

Mugabe houdt vast aan zijn macht. Hij denkt

De verkiezingen eind juli in Bindura voor de parlementszetel verliepen gewelddadig. ZANU PF heeft de zetel opnieuw veroverd, maar de opkomst was schokkend. Slechts 45,6% van de 56.651 geregistreerde kiezers heeft gestemd. Daar komt nog bij dat zeker 4000 ZANU PF getrouwen uit omliggende kiesdistricten snel in Bindura geregistreerd zijn om daar te stemmen en zo de uitslag te beïnvloeden. Dit is een voorproefje op de plannen van ZANU PF om op dezelfde manier bij de presidentsverkiezingen met trouwe aanhangers uit de stad de steun voor ZANU PF op het platteland op te vijzelen. De dag van de verkiezingen was het onrustig in Bindura en de Zimbabwe Independent noteert onregelmatigheden. De kandidaat van het MDC is die dag gearresteerd samen met twee Zimbabweaanse journalisten die ter plekke waren.

het tij te keren door hard in te slaan op de oppositie, de vrije onafhankelijke pers en organisaties die zich inzetten voor de verbetering van de positie van de bevolking. Dagelijks staan er berichten in de krant over terreur tegen de oppositie, de ZCTU (Zimbabwe Congress of Trade Unions) en de blanke boeren. De door Mugabe gesteunde oorlogsveteranen, aan ZANU-PF gelieerde jeugd, politie en leger zijn betrokken bij het aanstichten van geweld. In tien dagen tijd kwamen zes mensen om. In de pers wordt gerapporteerd dat de ZANU-PF bases heeft ingericht in Bindura van waaruit zij opereren. De bases zouden ook als martelcentra fungeren. De oorlogsveteranen en de ZANU-PF jeugd gebruiken de centra als uitvalsbasis voor hun aanvallen op leden en supporters van de oppositie.

ZANU heeft een lange geschiedenis van geweld tegen de bevolking. In een rapport over de onrust in de tachtiger jaren in Matabeleland en de Midlands staat opgesomd hoe de ZANU optrad. Het geweld van toen was gericht tegen de ZAPU en zogenaamde dissidenten, maar trof in feite talloze burgers. Duizenden burgers in Matabeleland werden gedood, mishandeld of hun huizen werden platgebrand. Het is alsof de geschiedenis zich herhaalt, maar nu komt iedereen die de oppositie van de MDC steunt aan de beurt. In Zimbabwe worden mensenrechten dagelijks met voeten getreden. Het risico bestaat dat kiezers vanwege het voortdurende geweld en de harde intimidatie niet naar de stembus durven te gaan. Om straks goed te beoordelen hoe vrij en eerlijk de presidentsverkiezing verlopen, moet deze factor meegewogen worden.

MISA directeur Sarah Chiumbu vertelt mij dat de organisatie de laatste maanden regelmatig telefonisch is bedreigd. Zij heeft grote zorgen om de veiligheid van haar medewerkers. Het kantoor ligt in een rustige straat en is heel toegankelijk. Ik liep zo door het lage tuinhek naar de voordeur. Sarah wil het kantoor beveiligen, maar heeft deze kosten niet voorzien. MISA heeft hier op dit moment simpelweg geen geld voor.

De partners van NiZA worden ook getroffen door de terreur en intimidatie. Medewerkers van diverse partners zijn bedreigd door oorlogsveteranen; de secretaris-generaal van de vakbeweging is door de politie gearresteerd en kort vastgehouden voor verhoor; journalisten van de Daily News worden regelmatig gearresteerd en oorlogsveteranen intimideren verkopers van deze krant. Brian Raftopoulos, vooraanstaand hoogleraar aan de Universiteit van Zimbabwe, benadrukt de belangrijke rol die de vrije, onafhankelijke media spelen. Zij zijn de enige die het publiek hierover informeren.

Het is de hoogste tijd dat er een regering in Zimbabwe komt die respect heeft voor mensenrechten en gedreven wordt door het vervullen van de behoefte van de bevolking. De partners in Zimbabwe vragen aan NiZA om hen nu niet in de steek te laten. Diverse buitenlandse organisaties dreigen zich onder druk van de intimidatie terug te trekken. Onze partners hebben juist nu onze steun nodig. Verder doen zij een beroep op NiZA om hun werk voor vrije en eerlijke verkiezingen in Zimbabwe te ondersteunen. Brian Raftopolous doet de volgende suggestie: "NiZA kan zich nu al sterk maken voor het inzetten van onafhankelijke waarnemers bij de verkiezingen".

Adri Nieuwhof, Samora advies

Dit artikel is verschenen in Zuidelijk Afrika, een uitgave van NiZA